

Terítő - Széchy Mária úrasztali terítője

Textil- és viseletgyűjtemény

Leltári szám:	19461
Készítés ideje:	17. SZÁZAD KÖZEPE
Készítés helye:	Észak-Magyarország
Anyag:	aranyozott ezüstoffal; ezüstoffal; selyemfonal; vászon
Technika:	huroköltés; száröltés; török lapos öltés
Méretek:	magasság: 178 cm szélesség: 253 cm

A szendrői református egyház hagyománya szerint e terítő a „Murányi Vénusz”-ként ismert Széchy Mária (1610-1679) megrendelésére készült. A sarkokban és az oldalak mentén különálló, szimmetrikus virágbokrok sorakoznak. Közepét kereszt alakból kinövő, négyzetes formába komponált gránátalmás csokor díszíti. Az oldalsó virágtövek között népiesen stilizált griffeket látunk, melyek mellső mancsukat egy-egy páva fölé helyezik. Ezen figura pontos mását Federico da Vinciolo recemintakönyvében (*Les singuliers et nouveaux pourtraicts*. Paris, 1587. R. III.) találhatjuk meg, azzal a különbséggel, hogy az eredeti változat szerint a griff mancsa alatt egy virág van. Az Iparművészeti Múzeum e terítője kiválóan példázza azt a jellegzetes kelet-nyugati stíluskeveredést, amely a 16-17. századi magyar főúri vászanhímzéseket meghatározta. A szimmetrikus virágtövek kompozíciója, a kétoldalra hajló, erősen kunkorodó virágos indák az itáliai reneszánsz ornamentikájából eredeztethetők. Előképük a vázából, az úgynevezett „olasz korszóból” kihajló virágcsokor. A korszó motívum a hagyományozódás során fokozatosan elmaradt, s helyét a magyar ízlésnek megfelelően szív, tulipán, gránátalma vagy gyökérkezdemény váltotta fel. Míg a növényi indák elrendezése évszázadokig megőrizte a nyugat-európai hagyományt, addig a virágok formaalakítása önálló, helyi hagyományokban gyökerező fejlődésnek indult. A terítő nagy méretű, kék színű, csipkézett szélű virágai és a fogazott szélű levelek oszmán-török jegyeket mutatnak, melyek a hódoltság során török hímző-asszonyok, és import textíliák révén kerültek a magyar ornamentumok közé. A terítő díszítményeinek formaalakítása tehát az itáliai, török és magyar hagyományok művészi ötvözete.

Irodalom

- Szerk.: Horváth Hilda, Szilágyi András: *Remekművek az Iparművészeti Múzeum gyűjteményéből. (Kézirat)*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 2010. - Nr. 59. (Nyolczas Erika)
- László Emőke: *Magyar reneszánsz és barokk hímzések. Vászonalapú úrihímzések*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 2001. - Nr. 33.
- Szerk.: Pataki Judit: *Művészet és Mesterség. CD-ROM*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1999. - textil 18.
- Szerk.: Lovag Zsuzsa: *Az Iparművészeti Múzeum. (kézirat)*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1994. - Nr. SZ/37.
- Szerk.: Péter Márta: *Reneszánsz és manierizmus. Az európai iparművészet korszakai*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1988. - Nr. 393.
- Szerk.: Voit Pál, László Emőke: *Régiségek könyve*. Gondolat Kiadó, Budapest, 1983. - 49. színes kép
- Varju-Ember Maria: *Alte Ungarische Stickerei*. Budapest, 1963. - 20, 35-38 és 58. kép

